

št. 13-16 niso imale.

42110

SEZONA 1927/28 — 8. OKTOBRA 1927 — ŠTEVILKA 1

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu

Cena Din 4.-

Shakespeare: **Ukročena trmoglavka**

030024760

Zadnji prizor.

Poslovenil Oton Župančič.

Soba pri Lucentiju.

Pripravljena je prikuska. Baptista, Vincentio, Gremio, Magister, Lucentio, Bianca, Petruchio, Katarina, Hortensio in vdova; Tranio, Biondello, Grumio in drugi strežejo.

Lucentio: Napósled se nam je neskladje ubralo,
in čas je, ko je ljuti boj končan,
smehljati se nevarnostim prebitim. —
Pozdravi, Bianka, mojega očeta,
in jaz bom tvojega enako vljudno. —
Brat moj Petruchio, — sestra Katarina —
in ti, Hortensio, s svojo ljubo vdovo,
služite se, in dobrodošli mi:
zakuska ta naj bo samo posladek
po vélikem obedu. Sédite;
zdaj sedemo za jed in za klepèt.

(Posedejo za mizo.)

Petruchio: Samo še sédi in sédi in jej in jej!
Baptista: Padova je prijazna, sin Petruchio.
Petruchio: Kar je iz Padove, je vse prijazno.
Hortensio: Za naju oba bi želel, naj bo res.
Petruchio: Bogme, Hortensija skrbi vdovica.
Vdova: Ni treba, jaz bom že skrbela zase.
Petruchio: Prebrisanka! Zabrisali ste smisel:
to mislim, da ga je pred vami strah.
Vdova: Kedor je vrtoglav, se mu svet suče.
Petruchio: Dobro zasukano.
Katarina: Kako to menite?
Vdova: On me je v to zapeljal.
Petruchio: Kaj, jaz njo
zapeljal? — Je Hortensiju to prav?
Hortensio: Pravi, da vi ste v šalo jo speljali.

Petruchio: Dobro popravljeno. Za to mu daj poljub.
Kedor je vrtoglav, se mu svet suče: —
kako ste, prosim, tisto mislili?

Vdova: Vaš mož, ker ga krotiči trmoglavka,
méni seve, da tudi moj mož javka:
to vam je moja izjava.

Katarina: Prav javkasta izjava.

Vdova: Vam velja.

Katarina: Ne, ne velja se z vami baviti.

Petruchio: Le daj jo, Katka!

Hortensio: Le daj jo, vdova!

Petruchio: Sto mark, da Katica jo položi.

Hortensio: To je moj posel.

Petruchio: Poslovni slog. — Na tvoje zdravje, fant!

(Napije Hortensiju.)

Baptista: Kako so Gremiju všeč ti bistrumci?

Gremio: Bogme, gospod, krepko se bôdeta.

Biondello: Kaj? Bôdeta z rogovi? Kak zalêtel
bi hitro zinil, da vam raste rog.

Vincenzio: Nevestica, to te je vzdrnilo?

Biondello: Je, a ne spláshilo; spet bom zaspala.

Petruchio: Tega pa ne; sedaj, ko ste začeli,
sprožim še jaz dve, tri strelice v vas.

Biondello: Sem vaša tička? Smuknem v drugi grm,
pa me lovite, ko bo loč napet. —
Vsi dobro došli.

(Bianka, Katarina in vdova odidejo.)

Petruchio: Pa me je krenila. — No, signor Tranio,
streljal si tičko, nisi je zadel:
na zdravje vsem, ki merijo in zgrešé.

Tranio: O, jaz sem bil Lucentiju za hrta,
ki sam sledi, lovi pa za gospoda.

Petruchio: Skočna primera, samo nekam pasja.

Tranio: Prav, da ste vi sami lovili zase:
vaša košutica bajé vas péha.

Baptista: Petruchio, zdaj je Tranio zadel!

Lucentio: Zahvaljen za ta sunek, dragi Tranio!

Hortensio: Priznaj, priznaj, te ni sedaj zadel?

Petruchio: Po strani me je oplazil, to priznam:
a ker je šala zdrsnila od mene,
vem: vaju oba je v živo ranila.

Baptista: No, čisto resno, sin Petruchio,
najhujšo trmico si ti dobil.

Petruchio: Jaz pravim ne: da to doženemo,
naj pošlje vsak od nas glas svoji ženi;
in tisti, ki ga žena najbolj sluša,
in prva pride na njegov poziv,
dobi naj stavo, ki jo sklenemo.

- Hortensio: Velja. In kaj je stava?
- Lucentio: Dvajset kron.
- Petruchio: Dvajset kron!
To tvegam na sokola ali psa,
na ženo pa dvajsetkrat toliko.
- Lucentio: Pa sto.
- Hortensio: Naj bo.
- Petruchio: Že prav! Velja.
- Hortensio: Kteri začne?
- Lucentio: Jaz. Daj, Biondello,
reci moji gospe, naj stopi k meni.
- Biondello: Že grem. (Odide.)
- Baptista: Na pol in pol s teboj, da Bianka pride.
- Lucentio: Ne maram polovic; vse spravim sam.
(Biondello se vrne.)
- No, kaj?
- Biondello: Gospod, vaša gospa sporoča,
da ima opravke in ne more priti.
- Petruchio: Kako? Opravke, in ne more priti!
Je to odgovor?
- Gremio: Je, in še prijazen:
Bog, če vam vaša hujšega ne pošlje.
- Petruchio: Upam, da boljšega.
- Hortensio: Biondello, pojdi, prôsi mojo ženo,
naj pride sem takoj. (Biondello odide.)
- Petruchio: Ho! Prôsi jo!
- Hortensio: Na to seveda pride!
Strah me je,
da svoje vi sploh ne preprosite.
(Biondello se vrne.)
- No, kje je moja žena?
- Biondello: Pravi, da imate kako burko v mislih;
ne pride; da le vi stopite k nji.
- Petruchio: Vse hujše in hujše: noče? O kljubota
neznosna; ni, da človek bi prebil!
Fant Grumio, stopi k moji ženi, reci,
da ji velim, naj pride. (Biondello odide.)
- Hortensio: Vem odgovor.
- Petruchio: Kaj?
- Hortensio: Da noče.
- Petruchio: Tem slabša sreča zame, pa smo bôt.
(Katarina pride.)
- Baptista: No, križi božji, evo Katarine!
- Katarina: Poslal si pome, kaj želiš, gospod?
- Petruchio: Kje ti je sestra in Hortensijeva žena?
- Katarina: Pri ognju v hištrni sedé kramljata.

Petruchio: No, stopi ponju; če bi se branili,
ju brž pribičaj k njenima možéma.
Proč, pravim, in takoj ju spravi sem.

(Katarina odide.)

Lucentio: Tu glejte čudo, če vam je do čuda.
Hortensio: Res je tako. Bog vedi, kam to kaže.

Petruchio: I, slogo kaže, in ljubezen, mir,
pravilno vlado, vtrjeno oblast;
sploh, kar je sladkega in srečnega.

Baptista: No, dobro srečo, dragi moj Petruchio!
Dobil si stavo; jaz pa pridodam
dobitku temu dvajsettisoč kron,
kot drugo doto svoji drugi hčeri,
zakaj vsa druga je kot kdaj doslej.

Petruchio: No, svojo stavo bolje še dobim,
z več znamenji njene pokornosti.
Glejte tam pelje vaše upornice,
ujétnice ženske zgovornosti.

(Katarina se vrne z Bianco in vdovo.)

Katka, ta čepica ti ne stoji:
proč s to navlako, vrzi jo pod nóge.

(Katarina si strga čepico z glave in jo vrže na tla.)

Vdova: O Bog, ne daj mi vzroka za jokanje,
dokler ne bom taka brezumnica.

Biondello: Fej, taka bedasta pokorščina!

Lucentio: O, da je tvoja tako bedasta!
Modrost tvoje pokorščine, veš, Bianka,
me od obeda stane stane že sto kron.

Biondello: Bedak, ki staviš na mojo poslušnost!

Petruchio: Katarina, vkažem ti, povej tem trmam,
kaj ste dolžné svojim možem zakonskim.

Vdova: Dovolj teh šal: nam ni do pridige.

Petruchio: Le daj, ti pravim, in začni pri tej.

Vdova: Ne sme.

Petruchio: Jaz pravim: mora; in začni pri tej.

Katarina: Fej, fej, razgubaj to mrkotno čelo,
ne streljaj jeznih bliskov iz oči
na svojega gospoda, kralja, vodca:
lepoto spali ti kot mraz livade,
razveje slóves, kot vrtinec cvetje,
in ni nikamor prav ne ljubeznivo.
Srdita ženska je kot vzburkan vir,
motan in blaten, gost, brez vse lepote;
dokler je tak, živ krst, še tako žejen,
ne bo iz njega srebnil kapljice.
Tvoj mož je tvoj gospod, rednik, hranitelj,
glava in tvoj vladar; zate skrbi,
za žitek tvoj; telo posveča delu

napornemu na suhem in na morju,
 ponoči v vihrah bdi, podnevu v mrazu,
 ko ti doma na gorkem varno spiš;
 in noče drugega iz tvojih rok,
 samo ljubezen, lep pogled in slušnost, —
 premalo plače za ták velik dolg.
 Takšno udanost, kot podložnik knezu,
 je dolžna ženska svojemu soprogu;
 če pa je kújava, zla, jezna, ostra,
 in nepokorna njega častni volji,
 kaj drugega je kot brezdušen puntar,
 grd izdajavec milemu soprogu?
 Za ženske me je sram, za njih brezum:
 z bojem grozé, — mar bi za mir klečale;
 želé si vlade, vodstva in moči: —
 mar bi ljubile, slušale, služile.
 Zakaj nam je telo šibko in nežno,
 nezmožno za težave in trud svetá,
 če ne, da nežna duša in mil značaj
 nam z lepo vnanjostjo se strinja naj?
 Moj duh je bil zakrknjen kakor vajin,
 da vedno je odbijal mah na mah;
 zdaj vem, da naša kopja so le slama,
 vsa moč slabost, ženska slabost je sama;
 krotimo se, saj smo tako uboge,
 dlani pokladajmo možem pod nóge:
 v znak moje vdanosti je moja dlan
 pripravljena, če sprejme jo voljan.

Petruchio: To je dekle! — No, daj poljub mi, Katka.

Lucentio: No, dobro srečo, fant, res ti bo sladka.

Vincencio: Lepo je, če otroci so pokorni.

Lucentio: Toda hudo ob ženski je uporni.

Petruchio: No, pojdiva zdaj v postelj, Katka draga. —

Trije smo oženjeni, vidva za vraga.

Jaz stavo sem dobil, vidva imejta up;

zmaga je moja, lahko noč vsem skup.

(Petruchio in Katarina odideta.) *

Hortensio: Pa srečno! Trmoglavko si ugnál.

Lucentio: A čudo, da se je izteklo prav.

(Odidejo.)

KONEC.

(Ob premijeri »Ukročene trmoglavke« dne 8. oktobra.)

»Trmoglavko« je ustvaril mladi, še vedri, nezasenčeni Shakespeare z vso vročo vervo renesančnega dramatika. Za seboj je imel že »Romea in Julijo« in »Sen kresne noči«, to se pravi dotlej nedosežen višek v tragediji in komediji s popolnim poznanjem odra in njega tehniko, z ostrim črtanjem značajev, s sugestivno plastiko in ritmiko jezika v stihu in prozi. Kakor pri večini svojih stvari je tudi tu prevzel že obdelano snov, ki je izkazala svojo učinkovitost pred londonskim občinstvom, jo po svoje preoblikoval in ji dal ves žarki blesk svoje duhovitosti.

Učinkovitosti ne more temu delu nihče odrekati, ker se po vsem svetu od vseh Shakespeareovih komedij najčešče vprizarja. Pač pa ji del kritike, zlasti nemške, očita nizek etični nivo. In na prvi pogled je kročenje trmoglavke res surovo delo; bogati Petruccio, ki ga je prignal iz Verone v Padovo

»veter, ki fante križemsvet podi,«

ki izjavi svojemu prijatelju brez vsega olepšavanja:

»Bogato se oženim v Padovi;
ako bogato, srečno v Padovi,«

ali:

»Zlato cingljaj za svatovski moj ples,«

ali:

»Le molči, ne poznaš moči zlata!«

in se zaljubi v jezično, a lepo in bogato Katico kar na sluh, še preden jo je videl, in jo nato po svoje zasnubi, po svoje poroči in ukroti — bogme, ta burjasti, furijasti Petriha je za današnje pojmovanje o ženskih pravicah in o razmerju spolov, če bi nam ga staval Shakespeare resno za vzgled in ravnilo, dosti nespodoben, in Katarinina pridiga o ženskih dolžnostih kaj nesodobna.

Toda potreben je še drugi pogled, in še tretji. Trmoglavka je komedija, ali če hočete, burka, ki jo zaigrajo potujoči igralci objestnemu mlademu lordu, ki si privoščiči šalo s pijanim kotličkarjem Sukom. S tem je premaknjena vsa historija v sfero briozne improvizacije komedijantov skitalcev z naglim potekom dejanja, z drastičnimi prizori, ki se pode v nekem fantastičnem navideznem svetu, ki mu je pa stvarnik Shakespeare vdihnil življenje s svojo mojstrsko psihologijo in ga potegnil iz konvencionalnosti stare komedije.

Ta Petruccio, ki ne strelja z motovilom — ali je res tak strašen copolp? Njegovo kročenje trmoglave Katice je energično, robato, ali ta energična robatost je natanko premišljena metoda polnokrvnega moškega, ki se ima ves čas na uzdi, in vseskozi kavalirska. Petruccija je do Katice sama ljubeznivost, vslužnost in obzirnost: on se znaša in rentiči nad vsem mogočim, nad slugami, nad duhovnikom in cerkovnikom, nad krojačem, nad obleko, nad jedmi in

skledami, nad posteljo in posteljnino, nad kanglo in vodo — za Katico, milo nevestico, ima same mile besede, in ženijalen je v tem, kako je pri najburnejših prizorih, ki jo s svojo nepričakovanostjo vso starejo, v svojih izrazih poln najnežnejše skrbi zanjo. Vsak Petruchijev nastop in izbruh Katico bolj preseneti nego ogorči. Zakaj ona čuti, kar mora tudi gledalec ves čas čutiti: da ta mož kljub svojim izrekom o moči zlata in bogastva to zdravo, pravo dekle od prvega trenutka ljubi, in da je tisto zadnje, kar Katico ukroti in pridobi zanj — skrita in pritajevana ljubezen pri njem in pri nji... Ne, tudi kjer se nam zdi na prvo oko surov, je Shakespeare do skrajnosti delikatni.

In še eno osvetljava je vrgel pesnik na Petruchija in njegovo metodo. Shakespeareova stranska dejanja, kakor povzdigujejo pestrost fabule, vendarle niso gola arabeska, samo vnanji okrasek, ki bi utegnil brez škode tudi izostati. Organsko so zvezana z njegovim načinom vsotarjanja in so neobhodno potrebna s stališča pesniške resnice. Z njimi meče poet luč na glavno dejanje, na osebe in njih značaje, da nam je njihovo bistvo jasneje in nazorneje pokazano. Da Shakespeare nima namena, Petruchijevo metodo posplošiti in ji dati veljavo etične norme za srečne zakonske može, nam priča primer Hortenzijev, ki je pustil Bianco in se odločil za petično vdovo. Šel se je učiti v Petruchijevo krotilnico, in ko vidi vspehe Petruchijeve šole, sklene, da bo tudi on upotrebil Petruchijev recept.

»No, ti, Petruchio, si mi dal srce.
K udovi brž; če skaže se uporno,
Hortensio bo kot ti ravnal osorno.«

Njegovi poskusi se ne gode pred našimi očmi, a na koncu komedije se izpriča, kako so se mu klavrno ponesrečili: on bo vse življenje plesal, kakor mu bo ljuba vdovica godla. Ker siromak ni našel v vdovi tako voljne učenke, kot Petruchio v Katarini, in — njemu nedostaje, česar ima Petruchio z vrhom: moštva in ljubezni. Petruchijeva krotitev ni surova telesna dresura s palico in bičem, nego duševna premoč krepke, ljubeče moške nature, ki privede trnico do njenega pravega listva. Zato je tudi ta komedija vredna Shakespeareovega duha.

Ost:

Shakespeare: Ukročena trmoglavka

Tu v tej »Trmoglavki« je stvar taka, da se krešejo butice, iskre skačejo, koncem vsega pa je vendar vse složno, vse je zmagalo in vse je premagano. Trije pari, med njimi Petruchio in Katarina, stoje pred novimi zadevami tega življenja. Lucentio ves nesamostojen, Hortensio ves ohol, Gremio že ves v podagri, nato zalega slug Tranija, Grumija, Biondella... Vsi skupaj: vražji dečki. —

Ta reč — ta afera bi dejal, kako je Petruchio ukrotil Katarino, je bila in je predmet večnih poizkusov gospôde režiserjev: kajti ne gre zato, da Petruchio ukroti Katko, temveč kako to dela. Grobó

ne sme biti, ker ni prijetna surovost na odru — milo in nežno ne sme biti, ker to potem ni kročenje in bi lahko igrali kar »Mnogo hrupa« in bi bil Petruchio kar Benedikt. Ecco! Pa smo pri Shakespeareu! On sam pokaže, kako! To je samo igra. Igra v igri, katero igrajo potujoči komedijantje pred Krištofom Sukom, zapitimi kotličkarjem. Vse to ni izmišljeno za nas, ki sedimo v loži ali v parterju, kaj še, to vse je le za našega začaranca. Tako glejmo, in tu je ključ. Igra v igri. Okvir. V njem si igralci lahko dovolijo več kot sicer, več poskokov, več lahkote — saj igrajo pravzaprav le pred eno osebo — za eno osebo. A celo tu poseže Shakespeareova režiserska roka vmes, zakaj knez opozarja:

»Tu neki lord vas gledal bo nocoj;
ne vem le, boste - li se brzdali,
če opazite njegovo zagovednost,
da ne bi bruhnili v grohoten smeh
in s tem ga užalili.«

ali:

»Grem, da jim svétujem: moja navzočnost
nemara jim obrzda preobjest,
ki bi sicer čez mero prekipela.«

Prvi dve sliki sta življenje — ostalih dvanajst pa komedija, igrana Suku.

In to je izhodišče zamisli scene in režijske koncepcije naše predstave. — V dvorani pri knezu leži pijani Suk, pred njim pa teče predstava, ki tolmači, kako se ukroti trmasta deklina. Sluge prenašajo dekor, ozke paravane, ki jih vozijo igralci s seboj... Kar pred nami — saj mi smo nepoklicani gledalci, le Suk, ta krokarski tič, zanj je vse! Vse pestro slikano, primitivno, kot smo vajeni pri potujočih komedijantih. Vmes, med pavzami, ko se oder izpreminja, stara muzika, po starih motivih, vsa poskočna, preprosta, kot so barve vse otroško pestre.

Priti s sceno našega Shakespearea za korak naprej! To! Zdaj posebno, ob jubileju desetega Shakespearea, ki se igra po vojni na našem odru, desetega, ki ga je prevel O. Župančič — in, strela me ubij — kar povedal bom, desetega, ki ga postavljam jaz na noge, da bodo stale na naših ljubih deskah! Zato nov poizkus... Krotimo Shakespearea, če nam je uspelo — to pa povejte, gospoda, vi — mi smo šli nadenj z odprtim srcem in veseljem, ki ga nam ga Shakespeare nakloni polno mero.

A n t. B a l a t k a :

Francoski in germanski „Faust“

Pisec stare srednjeveške frankfurtske »Historia von Dr. Johann Faust, dem weltbeschreiten Zauberer und Schwarzkünstler« gotovo ni slutil, ko je pisal »za zabavo ino v poduk« namenjene naivnostrašne zgodbi o zagonetnem učenjaku-čarodeju, opoprane z moralami vsake vrste — da bo njegovo delo dalo v teku prihodnjih

stoletij življenje celi galeriji umetniških ali pa manj umetniških del. In to ne samo v literaturi, temveč tudi v glasbi.

Najdefinitivnejšo in najglobljo ustvaritev je našla »faustovska« snov v Goethejevi pesnitvi, ki je spet naprej inspirirala celo legijo glasbenikov, da so se je lotili od najrazličnejših strani.

Zanimiva je paralela pojmovanja faustovske ideje (v glasbi) med dvema najmočnejšima kulturama novega veka — francosko in nemško.

Nemci so zase obdržali filozofski, vsečloveški tip »faustiade«; za ta del so karakteristične besede Hansa Büllowa, ko ocenjuje Wagnerjevo »Uverturo k Faustu«. »... Nikako privatno trpljenje tega in tega Fausta — temveč trpljenje splošno človeške vsebine. — Junak torej ni Goethejev Faust, temveč človeštvo samo...« Robert Schumann piše skladbo »Faustverklärung«, ki se bavi s končno mistično sceno Fausta. Franz Liszt, ki ni več tako »plemenski«, je rešil problem Fausta v tridelni simfoniji, katere stavki nosijo imena: Faust, Gretchen, Mefisto — pa vendarle je on prvi, ki dosega največji učinek s svojo metafizično globokostjo. Gustav Mahler v osmi simfoniji daje Goethejeve verze o ničnosti moškemu zboru. Felix Weingartner je napisal popolno scenično godbo za oba dela Fausta, in tudi tu so najboljša mesta tista, ki spremljajo filozofske momente. Sam Beethoven je gojil željo, vglasbiti Fausta, ki se mu je (po njegovih lastnih besedah) zdel »najvišje« v umetnosti.

Čisto drugače so si razložili in osvojili Fausta Francozi, ki so filozofsko vsebino popolnoma izključili in podčrtali romantiko, fantastičnost in erotični moment. Njim je pač bilo bolj pri srcu »das ewig weibliche«. Tako je Berlioz inspirirala fantastičnost Fausta za dramatično legendo »La damnation de Faust«. In Hervée (autor »Ma'mzelle Nitouche«) je pustil Fausta plesati v lahkonomnih operetnih ritmih. Cela vrsta majhnih gledališč v Parizu je imela svoj čas lastne »apartne« faustiade, in nedavno tega je znano revijalno podjetje z velikim sijajem in nebrojno množico lepih figurantinj insceniralo »svojega« Fausta. Da je prišel Faust tudi v balet, je zasluga Adolfa Adama, čigar delo se je v Londonu eno leto po Goethejevi smrti nešteto krat izvajalo. Najbolj znan in najbolj romanski Faust je opera Ch. Fr. Gounoda, ki je sam svoje delo krstil »Marguerite« in kot centralne scene porabil ljubavno razmerje Fausta in Margarete. Njegove sladke kantilene so si hitro priborile pot po svetu. In Nemci sami (Riemann) karakterizirajo Gounodovega Fausta: »Ni sicer »musikdrama«, pač pa dobra opera v starejšem smislu, ki je pač ni smatrati kot kompozicijo Goethejevega Fausta. Gounodov stil je nam zelo simpatičen, ker je bolj nemški (!) nego francoski, a često spominja Weberja ali Wagnerja; ni sicer popolnoma čist in pade mnogokrat v sentimentalnost in »šansonetnost«.

Tako Nemci; kako kritizirajo Francozi nemške Fauste, oziroma faustovske glasbe, ne vem, samo to lahko konstatiram, da vse operne scene, nemške, italijanske, slovanske, drže Gounodovega starega Fausta (ki mu je že zrasla precejšna brada) na svojem stalnem repertoarju.

DRAMSKI REPERTOAR DEŽELNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

od otvoritve 1. 1892 do zatvoritve 1. 1914*

(Priobčnje: Ciril Debevec)

Sezona 1892/93

Dan predstave	Pisatelj	Prevajalec	Delo
29. IX.	J. Rosen	V. Benkovič	Diletantje
12. X.	H. Ibsen	F. Svoboda	Nora
15. X.	E. in P. Vermond	***	Vragovi zapiski
20. X.	J. Štolba	I. Borštnik	Bratranec
23. X.	K. Morré	J. Bedenek	Revček Andrejček
26. X.	M. Knaufova	J. Kalan	Kdor se poslednji smeje
29. X.	A. Bisson	***	Pokojni Toupinel
1. XI.	E. Raupach	F. Malavašič	Mlinar in njegova hči
6. XI.	***	V. Benkovič	Dve tašči
9. XI.	F. Schönthan	V. Benkovič	Zlati pajek
12. XI.	L. Stroupežnický	F. Gestrin	Gospod Grobski
17. XI.	J. Štolba	J. Gorjnik	All right
20. XI.	L. Stroupežnický	F. Gestrin	Naša kri
23. XI.	***	D. Mandelc	Šče se odgojnik
26. XI.	J. Vošnjak		Švoji k svojim
1. XII.	N. V. Gogol	J. Vesel	Revizor
4. XII.	F. Raimund	J. Ogrinec	Zapravljivec
7. XII.	Vikovan-Kunčtica	J. Gorjnik	Starinarnica
18. XII.	J. Weilen	J. Cimperman	Edda
5. I.	O. Blumenthal	J. Podgornik	Drugo lice
8. I.	***	J. Ogrinec	Pojdimo na Dunaj
11. I.	Fr. Schiller	Fr. Levec	Kovarstvo in ljubezen
14. I.	***	J. Cimperman	Materin blagoslov
22. I.	***	V. Lapajne	Vrban debeluhar
25. I.	Trifkovič	J. Globočnik	Svoje glavneži
28. I.	L. Ganghofer- M. Brociner	F. Svoboda	Valenska svatba
2. II.	Nestroy	I. Železnikar	Danes bomo tiči
5. II.	A. Berla	F. Končan	Čevljarska učenca
8. II.	I. Borštnik	—	Ni moj okus
22. II.	V. Sardou	***	Fedora
25. II.	J. Štolba	I. Borštnik	Bratranec
2. III.	***	J. Alešovec	Čevljar baron
5. III.	L. Anzengruber	J. K.	Krivoprisežnik
8. III.	A. Hennéquin	F. Končan	Trije klobuki
22. III.	J. Vošnjak	—	Lepa Vida

Vseh predstav je bilo v sezoni 51.

* Letos je preteklo 35 let, odkar je bilo postavljeno in otvorjeno Deželno gledališče v Ljubljani. Ob tej priliki je morda umestno, priobčiti pregled predstav, ki so bile na sporedu tega gledališča od njegovega početka pa do zatvoritve ob izbruhu svetovne vojne. Za zdaj sem se omejil samo na dramski repertoar, opernega bom priobčil mogoče pozneje.

Tri zvezdice (***) pomenijo, da pisatelj oz. prevajalec še ni ugotovljen. —

Izvirna dramatična dela so tiskana debelo.

Dan predstave	Pisatelj	Prevajalec	Delo
1. X.	J. Štolba	F. Gestrin	Dolenjska železnica
4. X.	J. Rosen	J. Nolli	V spanju
7. X.	A. Dumas	F. Svetič	Dama s kameljami
12. X.	Schlesinger	Jesenko	Ravna pot, najboljša pot
21. X.	Pailleron	I. Podgornik	Miška
26. X.	Girardin	V. Mandelc	Klobuk
29. X.	F. Nissl	A. Trstenjak	Čarovnica pri jezeru
18. XI.	E. Blum- R. Toché	I. Podgornik	Madame Mongodin
26. XI.	A. Kotzebue	I. Cimperman	Zmešnjava nad zmešnjavo
29. XI.	K. Laufs	Naum	Veharjevo letovišče
2. XII.	A. Wilbrandt	A. Trstenjak	Svetinova hči
10. XII.	C. Görner	F. Gestrin	Snegulčica in škratje
17. XII.	G. Ohnet	V. K.	Fužinar
1. I.	I. Tavčar- I. Borštnik	—	Otok in struga
7. I.	J. Stěpanek	J. K.	Slovenec in Nemeč
13. I.	J. Vošnjak	—	Premogar
8. II.	F. Schamberk	S. S.	Enajsta zapoved
10. II.	F. in P.	E. Gangl	Ugrabljene Sabinke
18. II.	Schönthan		
	E. Henle	V. Benkovič	Stric bogatin
10. III.	A. Dumas	Gestrin-	Kean
25. II.	E. Bozděch	F. Gestrin	Iz dobe kotiljonov

Vseh predstav je bilo v sezoni 58.

K. M.:

Letno poročilo o sezoni 1926/27 v Narodnem Gledališču v Ljubljani

A. OSOBE:

I. Uprava:

Upravnik: Hubad Matej do 16. februarja 1927, ko je bil imenovan za ravnatelja drž. konservatorija v Ljubljani.

Kregar Rado, ing. arh., nastopil dne 20. februarja 1927.

Generalni tajnik: Župančič Oton.

Ravnatelj drame: Golia Pavel.

Ravnatelj opere: Polič Mirko.

Ekonom in nadzornik zgradbe: Mahkota Karol.

Pomočnik gen. tajnika in arhivar: Debevec Ciril (od 1. maja 1927).

Scenograf: Vavpotič Ivan, profesor.

Knjigovodja: Hočevar Jurij.
Blagajnik: Rakovec Nikola.
Pisarniške pomočnice: Jančarjeva Marija (dnevna
blagajničarka, Pliberškova Antonija, Valentinova Marija.
Sluga uprave: Mastnak Maks.

II. Drama: a) Igralci in igralke:

Balatkova Vera, Cesar Ivan, Danilova Avgusta (od 1. oktobra 1926), Danilova Mira, Delak Ferdo (od 1. septembra 1926 do 30. novembra 1926), Debeljakova Darinka (od 15. avgusta 1926), Drenovec Alojzij, Gorjupova Netka (do 31. januarja 1927), Gregorin Edvard, Jan Slavko, Jerman Ivan, Ježkova Marija, Juvanova Polonca, Juvanova Vida, Kralj Emil, Levar Ivan, Lipah Franc, Medven Joško, Nablocka Marija, Osipovič Jakob (do 31. dec. 1926), Peček Bojko, Plut Josip, Povhe Josip, Pugelj Milan (režiser), Rakarjeva Angela, Rogoz Zvonimir, Sancin Modest, Skrbinšek Milan (režiser), Slavčeva Maša (do 30. septembra 1926), Šaričeva Mila, Šest Osip, prof. (višji režiser), Škerljeva Cirila, Žagar Janez (od 1. septembra 1926 do 31. januarja 1927).

b) Tehnično osebje:

Inšpicijenti: Košič Milan, Murgelj Franc (do 5. marca 1927), Smerkolj Bojan; sufleza: Povhetova Marija; rekviziter: Coriary Gustav; gledal. mojster: Leben Viljem; garderoberja: Habičeva Marija, Hrovat Josip; frizerja: Ivanuša Matija, Pečnikova Josipina; elektrotehnika: Premk Adolf, Turk Alojzij; kurjač: Magerl Josip; mizar: Vene Alojzij; dekoraterji: Banovec Mirko, Bernard Franc, Brajkovič Živko, Brezovar Viljem, Klepec Ivan, Matejek Ivan, Šešek Ivan; vratar: Brvar Josip; nočni čuvaj: Zadnik Ivan; pometarici: Juvanova Frančiška, Povhetova Marija.

III. Opera: a) Kapelniki in korepetitorji:

Balotka Anton, Kogoj Marij, Neffat Anton, Štritof Niko, dr. Švara Danilo, Svetel Heribert.

b) solisti:

Banovec Svetozar, Betetto Julij, Bučar Franc (režiser, umrl 25. novembra 1926), Holodkov Pavel, Janko Vekoslav, Knittl Zdenko (višji režiser), Kovač Leopold, Lovšetova Pavla, Mitrovič Božidar, Mohorič Franc, Orlov Dimitrij (izstopil 31. decembra 1926), Poličeva Štefanija, Potučkova Božena, Ribičeva Ivanka, Šubelj Anton, Rumpel Emil, Thierry-Kavčnikova Vilma, Zupan Drago, Žaludova Marija.

c) Orkester:

Vijolina I.: Trost Ivan (koncertni mojster), Jeraj Karol (konc. mojster nam.), Zupančič Josip, Jermolj Albert, Ander Rudolf, Jakl Anton; vijolina II.: Bravničar Matija, Šušteršič Vinko, Kalina Franc; vijola: Kantor Gustav, Bajda Ivan, Appeltauer Franc; čelo: Müller Gustav, Feršnik Edvard (od 24. februarja 1927), Lamprecht Friderik

(do 31. januarja 1927), Hülner Oton (do 30. septembra 1926); kontrabas: Hertl Franc, Kreisinger Josip, Medved Jakob; flavta: Novicky Vladimir, Drupal Silvester; oboa: Tratyk Jovan, Vojif Karol; klarinet: Laun Vaclav, Anderle Jan; fagot: Pokorny Josip, Limburški Vaclav; harfa: Doubravska Dulka; rog: Samek Vit, Dolinar Franc, Smrekar Alojzij, Hafner Ivan; trobenta: Edelman Karol (do 30. septembra 1926), Hossner Josip (od 15. marca 1927 dalje), Juvan Tomaž; pozavna: Karas Franc, Gojznikar Štefan, Klier Anton; tuba: Wohlfahrt Žiga; tolkala: Bauer Josip.

d) Zbor:

Soprani: Dežmanova Anica, Jeromova Josipina, Ramšakova Angela, Strniševa Karolina, Škerjančeva Pavla, Erklavčeva Pavla (do 31. marca 1927), Gerlovičeva Zofija (od 1. oktobra 1926), Raztresenova Zora (do 31. decembra 1926), Škeletova Ruža; alti: Asejeva Marija, Mencinova Marija, Mišičeva Marija, Rusova Marija, Rožmančeva Marija (do 31. marca 1927), Pompetova Luiza; tenorji: Bekš Zorko, Gostič Josip (do 31. marca 1927), Jelnikar Franc, Lumba Jakob, Rus Josip, Simončič Maks, Krajnc Franjo (do 30. novembra 1926), Marolt Franc, Meglič Anton (do 31. avgusta 1926), Pirnat Ciril, Rus Franc; basi: Mencin Ivan, Perko Anton, Povše Radko, Erklavec Albin, Dežman Alojzij (do 31. decembra 1926), Ribič Avgust, Pip Alojzij, Sekula Alojzij.

e) Balet:

Brcarjeva Albina (od 1. aprila 1927 dalje), Haberletova Ada, Jančarjeva Boža, Japljeva Silva, Lutova Elizabeta, Moharjeva Erna, Smerkoljeva Valy, Vavpotičeva Rut (do 31. marca 1927), Tuljakova Marija (voditeljica baleta).

Tehnično osebje:

Arhivar: Sirknik Vinko; inšpicijent: Habič Franc; sufler: Božič Peter; rekviziter: Kosec Filip; gledališki mojster: Leben Franc; garderoberji: Raztresen Ivan, Velkavrh Leopold (do 31. marca 1927), Pirman Rudolf (od 1. maja 1927 dalje), Waldsteinova Ana, Pokorna Marija; frizerja: Navinšek Emil (šef-vlasuljar), Kodrova Roza, Jakelj Alojzij; elektrotehnika: Schönberger Josip, Kastelic Josip; kurjač: Hartman Ivan; mizar: Kralj Anton; dekoraterji: Cesar Franc, Colja Avgust (do 30. aprila 1927), Golob Matevž, Logar Jernej, Oblak Ivan, Sever Alojzij, Smrekar Rudolf, Suhadolnik Josip, Tinta Anton, Zibelnik Franc; sluga: Pertekelj Blaž; nočni čuvaj: Bricelj Mihael; pometarice: Hartman Jerica, Videmšek Antonija, Zajc Ivanka.

IV. Slikarna:

Skrušny Vaclav (šef slikarne), Magolič Ludvik, Gorjup Ciril in Skrušny Vaclav ml.

B. STATISTIKA.

Od 1. septembra 1926 pa do konca julija 1927 je priredila uprava Narodnega gledališča v Ljubljani 374 predstav in sicer 184 v drami in 190 v operi. Poleg tega pa je bilo v obeh gledališčih še 12 drugih prireditev.

Vprizorilo se je 58 del in sicer 25 dramskih, 29 opernih in 4 operetna dela. Od tega je bilo 12 slovanskih (5 slovenskih, 2 hrvatskosrbski, 1 rusko, 3 češka in 1 poljsko); dalje 24 romanskih (8 francoskih, 14 italijanskih) in 25 germanskih del (7 angleških, 18 nemških).

Drama:

Novitete: slovenske: Golia: »Triglavska bajka (10 krat); hrvatske: Begović: »Božji človek (8 krat); češke: Hilbert: »Drugi breg« (7 krat); francoske: Moliere: »Skopuh« (11 krat), Romain: »Dr. Knock ali triumf medicine (8 krat); angleške: Shakespeare: »Macbeth« (8 krat), Galsworthy: »Joy« (7 krat), Wilde: »Pahljača Lady Windermere« (9 krat), Barry: »Ti in jaz« (7 krat), Shakespeare: »Mnogo hrupa za nič« (7 krat); italijanske: Goldoni: »Pri lepi krčmarici« (Mirandolina) (8 krat); nemške: Anzengruber: »Slaba vest« (12 krat), Hasenclever: »Gobsek« (7 krat), Nestroy: »Lumpacij vagabundus« (10 krat), Engel: »Večni mladenič« (2 krat).

Na novo vprizorjena dela: slovenska: Cankar: »Hlapci« (7 krat), francoska: Courteline: »Stalni gost«, »Boubouroche« (7 krat), nemška: Schiller: »Kovarstvo in ljubezen« (9 krat).

Reprize: slovenske: Golia: »Peterčkove poslednje sanje« (4 krat); angleške: Manners: »Peg, srček moj« (8 krat); nemške: Schönthan: »Ugrabljene Sabinke« (9 krat), Nestroy: »Danes bomo tiči« (6 krat), Büchner: »Vojček« (5 krat).

Opera:

Operne novitete: P. Hugolin Sattner: »Tajda« (8 krat), Rožicky: »Eros in Psyche (5 krat), Mozart: »Cosi fan tutte« (9 krat), Beethoven: »Fidelio« (5 krat).

Popolnoma na novo so se naštudirala in inscenirala dela, ki po prevratu še niso bila igrana na slovenskem odru: Verdi: »Othello« (7 krat), Halévy: »Židinja« (7 krat), Verdi: »Ples v maskah (9 krat).

Reprize: slovenske: Foerster: »Gorenjski slavček« (1 krat); hrvatske: Hatze: »Povratak« (2 krat); ruska: Musorgskij: »Boris Godunov« (5 krat); češka: Smetana: »Prodana nevesta« (8 krat); francoske: Offenbach: »Hoffmannove pripovedke« (1 krat), Bizet: »Carmen« (7 krat), Halévy: »Židinja« (7 krat), Massenet: »Manon« (7 krat); italijanske: Verdi: »Trubadur« (7 krat), Puccini: »Gianni Schicchi« (1 krat), Verdi: »Rigoletto« (4 krat), Puccini: »Tosca« (1 krat), Catalani: »La Wally« (1 krat), Rossini: »Seviljski brivec« (9 krat), Verdi: »Aida« (2 krat), Mascagni: »Cavalleria rusticana« (3 krat), Leoncavallo: »Glumači« (3 krat), Puccini: »Madame Butterfly« (8 krat); nemške: Mozart: »Figarova svatba« (9 krat),

Wagner: »Večni mornar« (6 krat), Wagner: »Tannhäuser« (11 krat),
D' Albert: »Mrtve oči« (6 krat).

Poleg zgoraj navedenih oper se je vprizoril v operi tudi intimni večer, na katerem so izvajali člani opere Janáčkov ciklus: Iz zapiskov izginolega. V tej sezoni balet ni samostojno nastopal, temveč je sodeloval v vseh opernih delih, v katerih je predpisana baletna glasba. Bila pa sta dva samostojna baletna večera in sicer: Plesni večer slovenske plesalke gne. Vidmarjeve in Dramatično meloplastični večer češke plesalke Janáčkove.

Opereta:

Operetne novitete. Strauss: »Terezina« (8 krat), Granichstedten: »Orlov« (11 krat).

Popolnoma na novo se je naštudirala in inscenirala Nedbalova »Poljska kri« (2 krat).

Repriza. Kálmán: »Grofica Marica« (22 krat).

Koncerti:

Dne 22. oktobra je priredila uprava koncert bolgarsk. vijolinista g. Saše Popova. Operni orkester pa je priredil samostojen simfonični koncert in v zvezi z Glasbeno Matico dvakrat izvajal Bethovnovno Deveto simfonijo.

Slavnostne predstave:

Ob priliki narodnih praznikov in praznikov kraljevskega doma so bile v opernem gledališču slavnostne predstave. Enaka predstava je bila tudi v obeh gledališčih za kongresa pravnikov v Ljubljani.

Recitacijski večer pesmi Srečka Kosovela je priredil Odbor za založbo Kosovelovih pesmi dne 8. marca 1927 s sodelovanjem M. Šaričeve, C. Debevca, A. Gspana in S. Jana.

Diletantske predstave:

Uprava je dala raznim ljubljanskim šolam na razpolago dramsko gledališče za mladinske predstave, za akademije Jugoslovanske Matice ob priliki mladinskega dne, dijaki I. državne gimnazije v Ljubljani pa so vprizorili trikrat »Ojdipa«.

Gostovanja:

Člani ljubljanske drame so večkrat gostovali v Celju. Opera pa je priredila v dneh od 15. maja do 3. junija operno turnejo ter odigrala v Sarajevu in Dubrovniku po pet predstav, v Splitu pa devet predstav. Konec sezone je gostovala opera tudi v Kranju, in sicer z eno operno in eno operetno predstavo. Solisti ljubljanske opere pod vodstvom ravnatelja Mirka Poliča pa so sodelovali tudi na proslavi 20 letnice Narodnega gledališča v Osijeku ter izvajali tam Mozartovo opero »Cosi fan tutte«.

Spremembe v upravi in osovju.

Z odlokom ministrstva prosvete z dne 16. februarja 1926 je bil imenovan za upravnika Narodnega gledališča v Ljubljani ing. arh. prof. Rado Kregar, ki je nastopil svoje mesto 20. februarja 1927. Prejšnji upravnik g. Matej Hubad pa je prevzel mesto direktorja nanovo ustanovljenega državnega konservatorija v Ljubljani. Začetkom sezone so bili penzionirani ti-le člani Narodnega gledališča: Anton Danilo Cerar, Ludvika Rogozova, Nana Šest-Wintrova, Rezika Thalerjeva; Milka Baharjeva, Pavla Kos-Srečnikova, Gabrijela Lumbarjeva in Marija Jelenc-Puhkova. Dalje Marija Waldsteinova, Anton Vovko in Franc Marn. Zaradi redukcije budžeta za leto 1927/28 pa je bil odpuščen del članstva, kar je razvidno iz opazk spredaj v imeniku. Umrli je dne 25. novembra 1926 operni režiser g. Fran Bučar, dolgoletni operni pevec in režiser na raznih velikih gledališčih v Nemčiji, od prevrata dalje pa režiser v Ljubljani.

FAUST.

Opera v petih dejanjih. Besedilo po Goetheju spisala J. Barbier in M. Carré, vglasbil Charles Gounod. — Dirigent in režiser: A. Balatka.

Osebe: Faust — Banovec; Mefisto — Rumpel; Margareta — Davidova-Slatin k. g.; Valentin, njen brat — Holodkova; Marta, njena sosedica — Medvedova; Siebel, študent — Poličva; Wagner — cubelj. — Dijaki, vojaki, meščani in meščanke. Prikazni v podzemeljskem kraljestvu. — Ples nastudiral baletni mojster Vlček. — Solobalerina Wisiakova. — Valpurgina noč: 1. Ples bakhantk. 2. Soloples gdč. Wisiakove. 3. Ples favnov. 4. Finale celokupnega baleta. — Godi se na Nemškem v začetku šestnajstega stoletja. — Prva vprizoritev 1. 1859 v Parizu. — Inscenacija po osnutkih V. Skružnega.

UKROČENA TRMOGLAVKA.

Komedija v petih dedanjih z uvodom. Spisal: W. Shakespeare: Prevel: O. Župančič. Režiser: prof. O. Šest.

Osebe v uvodu: Lord — Kralj; Krištof Suk, kotličar — Povhe; Krčmarica — Rakarjeva; prvi lovec — Medven; drugi lovec — Plut; prvi sluga — Jerman; drugi sluga — Lipah; prvi igralec — Levar; drugi igralec — Levar; drugi igralec — Rogoz; Paž — Gregorin. — Igralci, sluge.

V komediji: Baptista, bogat plemič iz Parove — Cesar; Vincentio, star plemič iz Pize — Skrbinšek; Lucentio, Vincentijev sin — Jan; Petruchio, plemič iz Verone — Levar; Gremio — Peček, Hortensio — Drenovec, Biankina snubca; Tranio — Rogoz, Biondello — Plut, Lucentijeva služabnika; Grumio — Lipah, Curtis — Medven, Nataniel — Smerkolj, Petruchijevi služabniki; sluga pri Baptisti — Kosič; magister — Jerman; krojač — Kosič; Katarina — Nablocka; Bianca — Vid; a vdova — Juvanova. — Sluge, birič. — Godi se nekaj v Padovi, nekaj na Petruchijevem selskem dvorcu.

Uvod: 1. slika: Pred samotno krčmo. 2. slika: Spalnica v knezovi hiši.

Komedija: I. dejanje, 3. slika: Javni trg v Padovi, 4. slika: Pred Hortensijevo hišo, II. dejanje, 5. slika: Soab pri Baptisti, III. dejanje, 6. slika: druga soba pri Baptisti, 7. slika: Javni trg, IV. dejanje, 8. slika: Veža pri Petruchiju, 9. slika: Cesta v Padovi, 10. slika: Javni trg, 11. slika: Veža pri Petruchiju, 12. slika: Cesta. V. dejanje, 13. slika: Pred Lucentijevem stanovanjem. 14. slika: Dvorana pri Lucentiju.

Osnutke za sceno izvršil scenograf prof. Vaupotič.

Lastnik in izdajatelj: Uprava kr. Narodnega gledališča v Ljubljani.
Urednik: Oton Župančič. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.